

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Komlósi Andrea

Negatív okozás és kauzális magyarázat

Doktori értekezés tézisei

Budapest, 2014

Dolgozatom a negatív okozás problémájával foglalkozik. A negatív okozással kapcsolatos fő kérdések a pozitív okozással kapcsolatos kérdésekhez hasonlóan a következők: mi a kauzális reláció természete, melyek a relátumai, és vajon genuin módon oksági-e a negatív okozás.

Írásom első részében töviden bemutatom a reduktív okságelméletek két fő típusát, a különbségtevő és a fizikai folyamat felfogást, majd az ezekhez kapcsolódó kétféle elemzési módszert, a fogalmi elemzést és az empirikus elemzést. Amellett érvelek, hogy egy működőképesebb, intuíciónknak megfelelő elmélet kialakítása során szem előtt kell tartanunk mindkét felfogás lényegi elemeit.

A dolgozat következő részében ismertetem azt a nézetet, mely szerint a hiányokat pozitív események által realizált funkcionális tulajdonságoknak kell tekintenünk, majd amellett érvelek, hogy mivel nem áll fenn analóg viszony a fájdalom és annak realizálója és a hiányok és a hozzájuk asszociált pozitív események között, így a hiányok szerep-funkcionalista felfogása nem tartható.

A szerep-funkcionalista felfogás megegyezik azzal a nézettel, mely szerint a negatív okozás relátumait olyan eseményeknek kell tekintenünk, melyek esszenciálisan hiányok, azonban nem kell feltétlenül ragaszkodnunk ehhez a nézethez, hiszen rendelkezésünkre áll az a lehetőség, mely szerint a relátumok olyan események, melyek pusztán akcidentálisan hiányok. Ezt az álláspontot qua-felfogásnak nevezem, és a továbbiakban ezt az álláspontot dolgozom ki részletesen.

Írásom következő részében a kauzális reláció természetére vonatkozóan a Jonathan Schaffer által védeltetett hibrid elméletet ismertetem, amely sikeresen ötvözi a kontrafaktuális és a fizikai folyamat elméletek lényegi elemeit. Amellett érvelek, hogy a hibrid elmélet, szemben a két fogalom modellel, megoldja azokat a problémás eseteket, amelyek nehézséget okoztak a kontrafaktuális és a fizikai folyamat elméleteknek. Ezután Schaffer relátumokról adott elemzését felcserélem a qua-felfogásra és az így átalakított hibrid elméletet alkalmazom a negatív okozás eseteire.

Mindezek után rátérek arra a kérdésre, hogy - látva a korábbi elméletek nehézségeit, melyeket részben az ellenpéldák jelentettek - vajon elegendő-e, ha van egy működőnek tűnő okságelméletünk. Amellett érvelek, hogy nem elegendő, ki kell egészítenünk az elméletünket olyan elvekkkel, melyek lehetővé teszik az ellenpéldákkal való sikeresebb küzdelmet. Azt az álláspontot képviselem, mely szerint a kérdéses elveket a népi fizikára támaszkodva le lehetjük fel, mivel részben a népi fizikából származnak az oksággal kapcsolatos intuíciónknak. Miután javaslatot teszek a népi fizikából származó fogalmi keret összetevőire vonatkozóan,

segítségével az általam módosított hibrid elméletet védelmezem egy döntőnek tartott ellenvetéssel szemben.

Végezetül rátérek arra a kérdésre, hogy genuin okozás-e a negatív okozás, és megmutatom, hogy Schaffer genuinitás melletti, az okság paradigmaticus eseteiből vett érve nem plauzibilis, mivel az általa a negatív okozás paradigmaticus esetének tekintett diszkonnekciós eset valójában a pozitív okozás paradigmaticus esete. Amellett érvelek, hogy amennyiben az érven dupla prevencióra cseréljük a diszkonnekciót, akkor bár konklúzív lesz az érv, ám sokat veszít erejéből.